Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

TO—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 11. MAJA (MAY 11), 1939 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 92

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

rvava praska med policijo in rvatskimi avtonomisti v Zagrebu

Policija navalila na množico, ki je demonstrirala proti belgradski vladi in za neodvisno Hrvatsko. Resolucija, sprejeta na narodnem zborovanju, očita Srbom odgovornost za polom pogajanj glede rešitve hrvatskega problema. Regent Pavle obišče Berlin v juniju

agreb, 10. maja. — Hrvat- narodno zborovanje, kate- je sklical dr. Vladko Ma- vodja hrvatskih avtonomi- , je bilo včeraj zaključeno s jetjem resolucije, katere dilo sicer ni ostro, a tvori no bombo, ki, če bo eksplo- a, lahko uniči jugoslovan- državo, kakršna je sedaj. lucija zvrača vso krivdo za m pogajanj glede rešitve tskega problema, ki so se a med premierjem Cvetko- m in dr. Mačkom, na Srbe. nji je bil instruiran, naj zame potrebne korake, da tje dobijo, kar zahtevajo, o pa mora imeti pred očmi, a svoboda in obstoj hrvat- a naroda glavno vprašanje. prašanje mora biti vedno v edju.

rvave praske med hrvatski- vtonomisti in državno po- so se pripetili v teku zboro- a. Tri osebe so bile ranje- Prvi spopad se je pričel, o Hrvatje zalotili nekega , ki je prisluškoval pogovo- rupe, ki se je zbrala ob cest- oglu. Srba so silovito pre- predno ga je policija re- iz rok razkačene grupe. Ne- rvat je bil obstreljen v ro- eden policaj je bil težko en.

zneje je policija naskočila ico tri tisoč Hrvatov, ki so onstrirali na glavnem trgu belgradski vladi in za ne- nost Hrvatske. Policija je a količke in streljala v ko je razganjala demon- te. Neki Hrvat je bil tež- anjen.

rvatje so na zborovanju de- strirali svoje revolucionar- ojevitost. Na zborovanje šlo 172 delegatov Mačkove ke iz vseh hrvatskih kra- n vsi so nosili narodne noše. . Maček je bil viharno po- vljen, ko je nastopil pred ovalci z velikim klobukom lavi in belo kmetsko srajco ovratnice. Množica, ki se rala pred zborovalno dvo- , pa je kričala: "Živio Ma- " "Daj nam orožje!" "Re- Hrvate pred pijavkami!" č z regentom Pavlom!" in hočemo predstavo, kakršna la l. 1903!" Predstava, ka- je imela množica v mislih, umor srbskega kralja A- ndra in kraljice Drage v radu omenjenega leta.

erlin, 10. maja. — Knez Pa- jugoslovanski regent, bo l v Berlin v prvih dneh pri- jega meseca, se glasi urad- aznanilo nacijske vlade. To e omenja, ali se bo regent il v Berlinu v času, ko se vršile ceremonije v zvezi dpisom pred kratkim skle- ega militarističnega in po- nega pakta med Nemčijo in jo. Te se bodo tudi vršile vih dneh junija.

va pogajanja d CIO in ADF

oronto, Ont., Kanada, 10. ma- — William Green, predsed- Ameriške delavske federaci- je v svojem govoru na kon- iji bratovščine železniških kov izjavil, da on upa, da se mirovna pogajanja med vo organizacijo in Kongre- industrijskih organizacij obnovila. Dalje je rekel, je ADF pripravljena storiti kar bo mogla, za mir v de- kih vrstah.

Francija pridržala špansko zlato

Fašistični režim se jezi

Pariz, 10. maja. — Špansko zlato, ki ga je pridržala Francija, je povzročilo konflikt med njo in fašističnim režimom v Burgosu. Slednji je zapretil z odpoklicem poslanika Joseja Lequerica iz Pariza, če ne bo Francija vrnila zlata.

Francoska vlada je na prigovarjanje prijateljev španskih fašistov v Burgosu, Londonu in Parizu podpisala takozvani Berard-Jordanov dogovor, ki je dal generalu Francu velike koncesije, dočim je Francija dobila v zameno le dvomljivo obljubo o generalovem "prijateljstvu". Kljub tej obljubi je Franco neprijazno sprejel maršala Petaina, junaka iz svetovne vojne, ki je reprezentiral nekaj tednov Francijo kot poslanik v Burgosu po priznanju španskega fašističnega režima po francoski vladi.

Berard-Jordanov dogovor vsebuje med drugim obljubo, da bo Francija vrnila skoro $200,000,000 v zlatu, ki ga je španska državna banka poslala v Pariz pred izbruhom civilne vojne. Španska vlada ga je skušala potem dobiti nazaj, toda francosko sodišče je odločilo, da je zlato last španske banke, ne vlade, in da bo vrnjeno Španiji po končani civilni vojni.

General Franco zdaj zahteva takojšnjo vrnitev. Francija je odgovorila, da mu bo izročila zlato pod pogojem, da ji plača za oskrbo Špancev, ki so pobegnili v Francijo. Koncesije morata dati obe strani, ne samo Francija. Španska fašistična vlada mora sprejeti vse begunce, ki se hočejo vrniti, Franciji pa plačati vse stroške, ki jih je imela z oskrbo beguncev. Premier Daladier je odgovoril Francu, ki je zahteval, da se mora Francija držati Berand-Jordanovega dogovora, da bo zlato dobil potem, ko bo poravnal račun za nasičevanje beguncev. Franco ni bil zadovoljen z odgovorom in zapretil je z odpoklicem poslanika, toda pariška vlada je pretnjo ignorirala, ker v odpoklicu poslanika ne vidi velike izgube.

Rumunija razpisala parlamentarne volitve

Bukarešta, Rumunija, 10. maja. — Predsednik vlade Armand Calinescu je včeraj naznanil, da bo kmalu odredil parlamentarne volitve. Novi parlament po fašističnem vzorcu se bo sestal v svojem prvem zasedanju 7. junija. Sedanji rumunski parlament tvorijo člani političnih strank, toda pri prihodnjih volitvah bo postavila kandidate samo vladna stranka.

Dodatno obdavčenje bogatinov v Angliji

London, 10. maja. — Laborit Geoffrey Le Mander je včeraj predložil zakonski načrt, da vlada naloži dodatni davek bogatinom, ki so dosegli starost 60 let. Načrt je sestavljen po vzorcu osnutka splošne vojaške obveznosti. Vojni minister Leslie Hore-Belisha je istočasno naznanil delno mobilizacijo. Več tisoč fantov in mož bo pozvanih v armado in mornarico ter letalsko službo.

Razgovori med Poljsko in Vatikanom

Naciji se ne navdušujejo za mirovno konferenco

Varšava, Poljska, 10. maja.— Monsignor Filipo Cortesi, papežev nuncij, se je včeraj oglasil v uradu poljskega zunanjega ministra Becka z namenom, da izve stališče poljske vlade glede predlagane mirovne konference v Vatikanu, na katero naj bi poslale svoje reprezentante Poljska, Velika Britanija, Nemčija, Francija in Italija. Položaj Poljske je težaven in doslej še ni nobenega znamenja, da je pripravljena sprejeti posredovanje Vatikana v sporu med njo in Nemčijo.

Včeraj je dospel v Varšavo Vladimir Potemkin, sovjetski podkomisar za zunanje zadeve. Njegov obisk bo morda rezultiral v izboljšanju odnošajev med Poljsko in Rusijo in mogoče tudi pospešil sklenitev vojaške zveze med Moskvo, Londonom in Parizom. Danes bo Potemkin konferiral z Beckom in drugimi člani poljske vlade, nakar se bo vrnil v Moskvo.

Berlin, 10. maja. — Sugestija papeža Pija XII., da se reprezentantje Anglije, Francije, Italije, Nemčije in Italije sestanejo na konferenci v Vatikanu ter na tej razpravljajo o mirni rešitvi evropskih problemov, ni dobila ugodnega odmeva v nemških vladnih krogih. Ti so pojasnili, da so naciji bili vedno in so še proti vmešavanju rimske cerkve v politična vprašanja. Iz tega razloga bo Hitler najbrže odklonil povabilo na konferenco v Vatikanu, na kateri bi se rešetala politična vprašanja.

Pariz, 10. maja. — Konflikt med političnimi elementi, ki se ogrevajo za nadaljevanje politike pomirjenja diktatorjev, in onimi, ki so zavzeli stališče, da bo vojna v Evropi odvrnjena le, če bo Francija demonstrirala svojo odločnost proti agresorjem, je spet prišel na površje, ko je papež povabil državnike evropskih velesil na mirovno konferenco v Vatikanu. Ta naj bi v prvi vrsti rešila konflikt med Poljsko in Nemčijo zaradi Gdanska in poljskega koridorja.

Med člani Daladierjevega kabineta so se pojavile diference. Nekateri so za to, da se Francija odzove papeževemu povabilu, drugi pa so proti. Slednji naglašajo, da morajo demokracije predvsem prepričati totalitarne države in prebivalce v teh državah, da je mir mogoč le, če bodo diktatorji odnehali v agresiji.

Nemški protest proti izgonu reporterja

Kairo, Egipt, 10. maja. — Opravnik nemških poslaniških poslov v Egiptu je včeraj vložil protest pri vladi, ker je odredila izgon Paula Schmitza, dopisnika berlinskega lista Voelkische Beobachter. Od egiptovske vlade je zahteval pojasnila, zakaj je odredila izgon reporterja.

Preiskava nacijskih aktivnosti v Čilu

Santiago, Čile, 10. maja. — Rudecindo Ortega, čilejski prosvetni minister je včeraj naznanil, da je odredil preiskavo nacijskih aktivnosti v južnih provincah države. On se je nedavno mudil v teh provincah, v katerih živi veliko število Nemcev, med katerimi so Hitlerjevi agentje aktivni.

WPA v Milwaukeeju ločena od politike

Izjava socialističnega župana Hoana

Washington, D. C., 10. maja. — Daniel W. Hoan, socialistični župan v Milwaukeeju, je izjavil pred kongresnim odsekom, ki preiskuje WPA, da relifna administracija v njegovem mestu je popolnoma ločena od politike. Vsota $29,000,000 je bila potrošena za relifna dela in oskrbo revežev v Milwaukeeju in mesto je prispevalo v to svrho $3,800,000.

"Naši projekti so bili projekti prvega reda," je dejal Hoan. "Doslej še nismo slišali nobene kritike in noben projekt ne bi bil zgrajen brez federalne pomoči. Izrečena še ni bila nobena obdolžitev glede zlorabe relifnih delavcev v politične namene. Jaz oddam manj služb nego župani v drugih mestih in oddajanje služb smatram za obremenitev. To velja tudi za naša senatorja. Oni, ki oddajajo politične službe, doživljajo poraze."

Hoan je sugestiral načrtno izvajanje relifnih del in večjo odgovornost od strani mestnih vlad. Ako bi mestne vlade vnaprej vedele, koliko denarja bodo dobile od federalne relifne administracije v dolgi dobi, tedaj bi lahko zgradile več koristnih projektov. Hoan je tudi pobijal obdolžitve o korupciji in nesposobnosti uprave WPA. "Na železnicah je več korupcije v enem dnevu nego pri WPA v enem letu," je dejal. Hoan je kritiziral sugestije, da pridejo relifne administracije pod kontrolo governerjev, "ker hoče vsak governer postati predsednik."

Detroitski župan Ruchard W. Reading, ki je tudi nastopil pred člani kongresnega odseka, je dejal, da je slišal kritike proti WPA, toda preiskave so potem pokazale, da so bile skoro vse brez podlage. Kritiki porivajo na dan malenkosti, namesto da bi priznali, da je WPA opravila veliko dela v korist revnemu ljudstvu. Reading je tudi priznal, da je Detroit obremenjen z dolgovi, da je mestna blagajna prazna in da bi mesto ne moglo skrbeti za tisoče revežev, če bi bila federalna podpora ustavljena.

Illinoiska zbornica zvišala relif

Dovolila je dodatno vsoto za oskrbo revežev

Springfield, Ill., 10. maja. — Zakonski načrti, da se vsota za financiranje oskrbe revežev zviša na $4,500,000 v tem mesecu in juniju, so bili včeraj sprejeti v nižji državni zbornici s 116 proti 9 glasovom. Senat je že prej sprejel te načrte in bodo stopili v veljavo, ko jih bo governer Horner podpisal.

Doslej so mestne in okrajne vlade dobile iz državne blagajne le tri milijone dolarjev na mesec za nasičevanje brezposelnih. Večina denarja iz blagajne gre v Chicago, kjer je še vedno 650,000 oseb odvisnih od javne podpore.

Rdeči križ ne sme pomagati Kitajcem

Šanghaj, 10. maja. — Japonske avtoritete so včeraj prepovedale pomoč Kitajcem v mestih, ki so tarča japonskih bomb, s strani Rdečega križa in drugih organizacij. Prepoved velja za pokrajine med mestoma Čekiang in Ningpo, a bo pozneje raztegnjena tudi na druge kraje.

Španija izstopila iz Lige narodov

Burgos, Španija, 10. maja. — Fašistična Španija je včeraj naznanila izstop iz Lige narodov, da tako demonstrira svojo solidarnost z Italijo in Nemčijo. Zunanji minister Jordana je poslal telegram v Ženevo, v katerem je informiral Ligo narodov o izstopu.

ROOSEVELT PRITISKA NA RUDARJE IN OPERATORJE

Obrat v premogovnikih mora biti obnovljen

SHOD ILLINOISKIH RUDARJEV

Washington, D. C., 10. maja. — Predsednik Roosevelt je včeraj zahteval od reprezentantov rudarske unije UMWA in operatorjev, da morajo zlomiti zastoj v pogajanjih glede sklenitve nove pogodbe danes. Dati mu morajo zagotovilo, da se bodo rudarji vrnili na delo že ta teden. Roosevelt je včeraj konferiral s predstavniki obeh grup, ki sta zapleteni v sporu in se ne moreta zediniti glede sklenitve nove pogodbe.

Roosevelt je potem sprejel reporterje, katerim je povedal, da je zahteval obnovitev obrata v rovih na polju mehkega premoga, ni pa hotel povedati, kakšno akcijo bo podvzel, če se unija in operatorji ne bodo sporazumeli. Možnost je, da bo sledil zgledu svojega prednika v Beli hiši Theodorja Roosevelta, ki je v sličnem konfliktu med rudarsko unijo in operatorji zapretil, da bo vlada prevzela premogovnike, če se ne bodo sporazumeli.

Predsednik je dejal, da je na konferenci reprezentantov unije in operatorjev v Beli hiši opozarjal, da mora biti obrat v premogovnikih obnovljen v interesu ljudske blaginje. Pogajalci morajo v prvi vrsti demonstrirati, da so ameriški državljani, ne samo operatorji in reprezentantje unije. Dalje je rekel, da sta obe grupi obljubili, da bosta obnovili pogajanja danes. Pogajanja so se pričela 14. marca in so bila večkrat pretrgana.

Roosevelt je dejal, da se ne spominja, ali je prejel telegram od Ozaniča, predsednika progresivne rudarske unije. Slednji je objavil telegram v javnosti. Ta je med drugim vseboval zahtevo, da mora biti njegova organizacija reprezentirana na konferenci med predstavniki Lewisove organizacije in operatorji, ker ima člane na premogovnem polju, ki si ga prisvaja unija UMWA.

Springfield, Ill., 10. maja. — Ray Edmundson, predsednik rudarskega distrikta UMWA, je včeraj na shodu rudarjev, članov te unije, dejal, "da morajo biti pripravljeni na popolno ustavitev obrata v illinoiskih premogovnikih." Svetoval jim je, naj skušajo uveriti tudi člane konkurenčne rudarske unije, da bo tudi v njihovo korist, če se bodo pridružili stavki. Člani progresivne unije delajo v 260 premogovnikih na podlagi separatne pogodbe, ki so jo sklenili z operatorji.

Unija je ustavila piketiranje premogovnika Pekin Mining Co., ko je družba naznanila, da ne bo obnovila obrata. Zadnji pondeljek je izjavila, da je sklenila pogodbo s progresivno rudarsko unijo in da bo obnovila obrat.

Spet velika letalska nesreča v Angliji

London, 10. maja. — Pet nadaljnjih vojaških letalcev se je včeraj ubilo, ko sta dve letali po koliziji v zraku padli na tla v bližini Norfolka. V tem letu je že 96 Angležev izgubilo življenje v letalskih nesrečah.

Domače vesti

Vesti iz Minnesote

Ely. — Podrobnosti o pokojni ženi Jos. Šuštaršiča, ki je pred nekaj dnevi umrla na porodu, so sledeče: Stara je bila 44 let in roj. v Rogači pri Polževniku na Dolenjskem. Tu zapušča moža in sina, iz prvega zakona (njen prvi mož se je pisal Štalcar) pa sina in pet hčera; dve njeni hčeri sta v Chicagu in ena je v Californiji, dočim so ostali otroci na Elyju.

Član v bolnišnici

De Pue, Ill. — Peter Banič, član društva 59 SNPJ, je 8. t. m. nenadoma zbolel in bil je odveden v bolnišnico v Spring Valleyju, Ill., kjer se je takoj moral podvreči operaciji na želodcu. Obiski za nekaj dni niso dovoljeni. Člani mu žele skorajšnjega okrevanja.

Milwauške novice

Milwaukee. — Dne 3. maja je umrla za srčno hibo Alojzija Griesbacher, stara 42 let in rojena v Ivanjcih pri Radgoni na Spodnjem Štajerskem. V Ameriki je živela 27 let in v West Allisu zapušča moža in v Athensu, Wis., sestro, v starem kraju pa šest bratov in dve sestri. Bila je dolgo let članica društva 234 SNPJ. — Dne 30. aprila je nenadoma za krvnim pritiskom umrl Frank Paučnik, star 50 let in doma iz Loke pri Zidanem mostu na Spodnjem Štajerskem. Tu je bil 27 let in ni spadal k nobenemu podpornemu društvu. V starem kraju zapušča več bratov in sester. Pokopan je bil civilno. — Nekaj dni prej je pa v sanitariju v Muirdalu umrl Josip Levar, star 56 let in rojen v Kokarjih pri Mozirju na Spodnjem Štajerskem. V Ameriko je prišel leta 1902 in zadnje čase je vodil gostilno, prej pa grocerijo in mesnico v W. Allisu. Zapušča ženo, dva sinova in hčer. Pogrebe vseh pokojnikov je oskrbel Ermenčev zavod.

Mussolini govori o mogočnosti Italije

Obnova razgovorov z Jugoslavijo

Rim, 10. maja. — Diktator Mussolini je pred veliko fašistično množico dejal, "da bo Italija dokazala svojo mogočnost v odločitvah, ko bo prišel čas za to. Ob tretji obletnici ustanovitve italijanskega imperija ste videli parado oborožene sile. Ta je ogromna, kar bomo tudi demonstrirali v odločilnem momentu."

Militaristično parado so opazovali visoki nemški vojaški častniki, med temi general Walter von Brauchitsch, načelnik armadnega štaba. Mussolini jim je dal priliko, da ocenijo italijansko vojno mašino, ki je bila nedavno z vojaškim paktom povezana z nemško vojno mašino.

V svojem govoru je Mussolini omenil prihajajočo konferenco, ki naj bi ojačila stike med Italijo in Jugoslavijo. Knez Pavle, jugoslovanski regent, njegova žena Olga in Aleksander Cincar-Marković, zunanji minister, so dospeli sinoči v Rim. Od Jugoslavije se pričakuje, da bo razgovorom med zunanjima ministroma obeh držav v Benetkah pred dvema tednoma sledila sklenitev nenapadalnega in prijateljskega pakta med Jugoslavijo in Ogrsko in s tem bo ojačana os Rim-Berlin. Ogrska se je že pridružila protikomunističnemu paktu, v katerem so Italija, Nemčija, Japonska in Španija, in v Rimu upajo, da se bo tudi Jugoslavija postavila na stran teh držav.

Kostarika ne mara židovskih beguncev

San Jose, Kostarika, 10. maja. — Vladne avtoritete so včeraj odredile, da morajo vsi židovski begunci, ki so prišli sem v zadnjih mesecih kot turisti, zapustiti deželo.

ŠKANDINAVSKE DRŽAVE OSTANEJO NEVTRALNE

Zborovanje zunanjih ministrov v Stockholmu

HITLERJEV MINISTER V ŠPANIJI

Stockholm, Švedska, 10. maja. — Zunanji ministri Norveške, Danske, Finske in Švedske so včeraj na svojem sestanku v tem mestu naglasili nevtralno stališče teh držav, zaeno pa so se zedinili, da vsaka izmed teh držav sama odloči za ali pa proti sprejetju Hitlerjeve ponudbe glede sklenitve nenapadalnega pakta z Nemčijo. Sklenitev paktov je predlagal Hitler zadnjo sredo. Da se mu ne zamerijo, niso ministri direktno odbili diktatorjeve ponudbe, temveč sklenili, da mora biti odgovor tak, da bo vsestranko ojačil zaupanje v nepristransko nevtralnost škandinavskih držav na podlagi načela samoodločevanja.

Izjava, izdana po zaključenju konference in nanašajoča se na Hitlerjevo ponudbo, pravi med drugim:

"Mednarodna politika, ki jo bodo izvajale naše države, izključuje možnost politične kombinacije z velesilami, dasi pozdravljamo želje in zagotovila drugih držav, da respektirajo integralnost in neodvisnost severnih evropskih držav. V tem smislu in na bazi tega načela bomo tudi mi vodili našo politiko."

Ministri so dalje izjavili, da bodo zaključki, sprejeti na konferenci v Stockholmu, predloženi v odobritev članom vlad vseh štirih držav in ti bodo potem sestavili odgovor na Hitlerjevo ponudbo, ki je izzvala opozicijo v časopisju in drugih krogih, ko je bila objavljena zadnji teden. Možnost je, da bo Finska sklenila nenapadalni pakt z Nemčijo, ker je že sklenila sličen pakt s sovjetsko Rusijo, z namenom, da obdrži ravnotežje med dvema velesilama.

Berlin, 10. maja. — Maršal Goering, nemški letalski minister in Hitlerjeva desna roka, je včeraj odpotoval iz San Rema, Italija, v Valencijo, Španija. Namen njegovega obiska, pravijo naciji, je, da pridobi generala Franca za pridružitev k nemško-italijanski militaristični in politični zvezi. Tu pravijo, da Goering ne bi odpotoval v Španijo, če ga ne bi bili njegovi agentje, ki so odšli v Španijo pred njim, informirali, da se bo Franco pridružil militaristični zvezi.

Nemški delavci poslani na kmetije

Pomanjkanje poljedelskih delavcev

Berlin, 10. maja. — Vse tovarne in druga podjetja v provinci Thuringiji, ki uposlujejo 20 in več delavcev, so bila pozvana, naj odslovijo dva odstotka delavcev. Vsi odpuščeni delavci bodo poslani na kmetije, kjer je pomanjkanje delavcev. Nekatera podjetja, ki jih smatrajo avtoritete za manj važna nego druga, so bila pozvana, naj odpuste še večje število delavcev.

Pomanjkanje poljedelskih delavcev je v Nemčiji letos bolj občutno nego je bilo prejšnja leta zaradi napetih odnošajev s Poljsko. V prejšnjih letih je povprečno 90,000 Poljakov prišlo v Nemčijo, kjer so v poletju delali na polju. Italijanski in češki delavci niso zamašili vrzeli in uposlitev Čehov na nemških kmetijah je večkrat izzvala konflikt z gospodarji.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovenic National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (July 31, 1966), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Skozi zid drveča mladina

Očitno dejstvo je, da gonilna sila vseh današnjih ekstremov, drznih zaletov in vrtoglavščin, je mladina povprečne starosti dvajsetih let.

Hitlerjeve udarne čete v Nemčiji so v glavnem sestavljene iz mladine, iz nove generacije, katera še ni dorasla in dozorela in katera se je rodila med svetovno vojno. Ta nemška mladina ne pozna grozot vojne, ker je med vojno komaj prišla na svet — poznala bi pa lahko posledice vojne, če bi na te posledice gledala z objektivnimi očmi, s stališča humanitarnosti in socialne pravičnosti, ampak nemška mladina in nobena druga mladina, ki nima nobenih izkušenj in se ne briga za praktično znanje, ne more gledati na življenje in njegove probleme s stališča razumnosti, temveč le s stališča čustvenosti. Mladina se napije nekih puhlih fraz in potem drvi v znamenju tistih fraz čez drn in strn, skozi zid in živo skalo misleč, da mora v enem dnevu obrniti in predelati ves svet . . .

Enaka čustvena opojnost žene drugo mladino v komunistično gibanje. Kakor sta si Mussolini in Hitler zgradila svoji diktaturi na masi komaj došolanih študentov in trgovskih ter obrtnih pomočnikov, na masi dečkov, rojenih med vojno iz srednjega stanu in docela neizkušenih ter nedozorelih za praktično znanje in delo — tako je tudi Stalin zgradil okoli sebe živ zid iz "komsomolske" mladine, ki nima nobenega pravega pojma, kako so stari ruski revolucionarji trpeli za svoj ideal; istotako obstoji komunistično gibanje v drugih deželah, v Ameriki tudi, iz mestne študentovske ali pustolovske mladine, ki se ne briga za zdrav razum in se opaja le z emocionalnimi frazami raznih "revolucionarnih" romantikov in moroncev.

To je očitno na vseh straneh, kamor pogledamo. In če kdo med nami ne verjame tega, naj se spomni na svoja mlada leta, ko je marsikdo med nami takisto drvel za največjimi ekstremisti in živo sanjal o "velikih preobratih" v enem letu ali dveh. Razume se, da se ognjevita mladina navadno strezne — so izjeme, ki se nikdar ne iztreznejo, toda ti ne štejejo — kadar doraste in dozori, ampak povzročena škoda v letih norosti ostane dolgo časa nepopravljena; na primer škoda, ki jo danes povzroča pobesnela fašistična in komunistična mladina, ne bo morda desetletja popravljena, kajti ta škoda se ne dela samo z besedami, izgovorjenimi ali natisnjenimi, marveč z dejanskim razdevanjem in uničevanjem neštetih življenj in mnogih najboljših ustanov.

Naravno je, da mladina v svoji nezrelosti presoja življenje docela drugače kot odrasli ljudje z dozorelim umom — in navadno ga presoja napačno in le s stališča svoje sebičnosti.

Vsak človek je po rojstvu najprvo divjak in potem barbar. To naturno stanje se podeduje od dolge verige divjih in barbarskih prednikov, ki se vleče skozi nešteto generacij stotisočletja nazaj. Ta podedovanost je vzrok, da otroci, posebno moškega spola, ne poznajo nobenega usmiljenja in so strašno sebični; poznajo le sebe in ves svet se mora vrteti le okoli njih. Nagon sebičnosti z doraslostjo popusti, pri mnogih pa traja vse življenje in v teh imamo "žilave individualiste", na drugi strani pa med doraščenjem napolni posameznika včasi čezmerna čustvenost, tako da čustva dominirajo razum.

Razumljivo je torej, da povprečna mladina v takem stanju dela načrte le s stališča svojih potreb, večinoma namišljenih, ki jih sprejema od fantastov ali demagogov. Na splošne potrebe vseh ljudi, zlasti na kooperacijo z odraslimi, izkušenimi in resnimi delavci se ne ozira. Mladina v tem štadiju, ko dorašča in dozoreva, bi morala biti v resni šoli in pod kontrolo resnih krogov in strank — danes pa vidimo, da je baš narobe: totalitarno pijana mladina hoče voditi in ponekod faktično vodi in terorizira odrasle, izkušene ljudi.

Ta pojav ni nov. V vsaki nenormalni dobi, ko odpoveduje stari red s starimi metodami kontrole in discipline, izrabljajo demagogi in pustolovci mladino za svoje zalete. To ne more trajati dolgo, kajti mladina se prej ali slej iztrezni, vendar škoda je lahko ogromna in narodi na splošno trpe dolgotrajne posledice.

Mladino je treba že od mladega navajati h kooperaciji.

Glasovi iz naselbin

O obisku metropole

Chicago. — Prošli petek zvečer sem se pridružil večji skupini čikaških članov, ki je šla v Cleveland na kegljaški turnej S. N. P. J. Za obisk metropole sem se odločil ob 11. uri, ker se mi je voznina $7.55 v oba kraja v vlaku zdela tako zmerna, da se ji nisem mogel upirati. Imeli smo poseben voz z umetnim zračenjem in se odpeljali 20 minut po polnoči in osem ur pozneje dospeli v Cleveland. Nas je bilo okrog 50, med nami tudi ženski team ali dva iz Waukegana. Več drugih Čikažanov pa je odšlo na to turnejo z avti. Da je na takih potovanjih dovolj hrušča in trušča, se razume. Tudi naša družba ni bila izjema. V glavnem smo se kratkočasili s petjem.

Kako je kegljanje izpadlo, mi ni dosti znano, ker sem čas v Clevelandu porabil za obiskovanje prijateljev in na dveh zabavah v SND. Znano mi je le, da so šampionstvo za moške teame odnesli Milwaučanje, za ženske pa Waukeganke in da bo kegljaški turnir prihodnjo leto v Waukeganu. Seveda so igrali tudi posamezno in v dvojih — kdor se zanima, bo več informacij dobil v Lotrichevem poročilu na angleški strani v včerajšnji Prosveti.

Koliko vrednosti imajo taki in podobni turnirji za SNPJ, ne vem; najbrže se zanje zanima le manjša skupina članov. Vem le, da med Clevelandčani ni bilo opaziti preveč zanimanja za stvar. To sodim po udeležbi na plesni zabavi v soboto zvečer, kakor tudi v nedeljo popoldne in zvečer na banketu in plesu. Mislil sem, da bom v SND videl več članov starejše generacije, toda razen nekaj izjem, starejše članstvo ni prišlo zraven. Kljub temu je bila velika udeležba na sobotni priredbi, okrog tisoč oseb, od teh okrog 400 od zunaj — iz Penne, Detroita, Chicaga, Milwaukeeja, Waukegana in drugih mest vzhoda.

Značilnost posetnikov je bila njih starost, velika večina med 25. in 35. letom. Spominjam se, da sem prejšnja leta videl bolj mešano in tudi bolj pisano udeležbo — množico odraščajočih otrok in starejše člane. O teh dveh "ekstremih" zadnjič v Clevelandu skoraj ni bilo sluha. Ta posebnost je name napravila poseben vtis. Za jednoto ima mogoče to kakšen pomen, ali pa tudi nobenega. Očividno pa je, da se stara generacija zelo hitro stara — prehitro.

Kakšnih drugih posebnosti v Clevelandu nisem opazil. O yes, takoj po obisku "spodnjih prostorov" v SND sta me dva aktivna člana "prijela", zakaj pri Prosveti bolj ne pazimo na — Barbičevega Franceta! Jezila sta se nad njegovim dopisom, v katerem je pokazal gospodarsko stran "spodnjih prostorov" SND in SDD, toda kmalu potem so me pestili drugi člani, zakaj ni bil tisti Barbičev dopis objavljen v sredni številki Prosvete. Pa si pomagaj! Vsekakor je France zopet dregnil v sršenovo gnezdo.

Kot sem že omenil, drugih posebnosti ni bilo. Z Erštetovo Anico sva sklenila, da pričneva z akcijo za — bečljarsko zvezo, Jožeta Jaucha pa postavimo za starešino, ali kakorkoli se bo že imenoval najvišji titelj. V družbi Jaucha in Poljšaka sem v nedeljo popoldne obiskal sodruga Etbina Kristana, ki smo ga dobili v bolniški postelji. Povrnila se mu je "flu", ker se ni pred nekaj meseci dovolj pazil. Mož je visokih let, toda duševno čil in mlad, in to kljub bolezni. Naš pogovor se je seveda sukal o svetovni politiki, ki danes zasenčuje vse drugo.

V nedeljo opolnoči smo se zopet zbrali na Unionski postaji, še eno zažingali v slovo, se ukrcali v naš voz in se osem ur pozneje zopet znašli v Chicagu, nato pa na delo.

A. Garden.

Prvomajske proslave

Milwaukee. — Mnogokrat smo že slišali in čitali besede, katere je pred mnogimi leti izrekel Karl Marx: Delavci vsega sveta, združite se, ker le v združenju boste imeli moč! Teh lepih in resničnih besed pa tukajšnje delavstvo noče upoštevati, kajti za Prvi maj smo na 30. aprila tukaj imeli kar dve delavski paradi.

Prva, katera je bila sponsorirana po delavskem združitvenem komiteju, se je pričela ob 2. popoldne. V tej paradi je sodelovalo precejšnje število delavskih organizacij, kot unije CIO, delavska zveza brezposelnih, učiteljska unija (ADF), komunistična stranka in več drugih unij. V paradi sta korakali tudi dve godbi in igrali koračnice. Bilo je več rdečih zastav in mnogo napisov z zahtevami in protesti. Parada se je pomikala po glavni ulici Wisconsin proti jezeru Michigan do Lincolnovega mostu, kjer je bil ves promet ustavljen.

Ko smo prikorakali do tega mosta, je nastopilo več govornikov z vzpodbudnimi govori. Pokončanih govorih smo zapeli Star Spangled Banner in se razšli vsak na svoj dom.

Druga parada, katero je organizirala socialistična mladinska liga, pa se je vršila zvečer. Kakšna je bila ta parada, ne vem, ker se nisem udeležil tega pohoda. Mnogo delavcev pa se ni hoteli udeležiti ne prve ne druge, ampak so se ob času pohodov veselili v dvoranah in prepevali svoje narodne pesmi. Res je, da številka dve pomeni več ko številka ena, toda ne v demonstracijah. V slednjih pomeni samo ena parada, v kateri združeno korakajo delavci vseh narodnosti.

Tako ni prav kakor se je letos tukaj zgodilo, da smo imeli kar dve delavski paradi, katerim so se naši izkoriščevalci lahko v pesti smejali in veselja meli roke ter si šepetali na uzesa: Še jih bomo izkoriščali, dokler bodo tako razdvojeni in na Prvega maja korakali v dveh paradah, drugi pa se veselili po dvoranah in prepevali svoje narodne pesmi. Živijo taka delavska solidarnost, pravijo izkoriščevalci. Le tako naprej, pa nam je zagotovljena še bogata žetev.

Joseph Ule, 16.

O posetu Bridgeporta

Latrobe, Pa. — Na 29. aprila smo se odpravili jaz, moj soprog in sinovi v Bridgeport, O., kjer je soc. klub Naprej proslavljal delavski praznik Prvi maj. Ko smo prišli tja, je bil program že v teku. Takoj, ko smo prišli do vrat, smo zagledali sodruga Snoyja, ki je bil videti zadovoljen. Vzrok Jožetovega veselja je bila polna dvorana. Bilo je več ljudi kot stolov. Mislila sem, da bom morala tudi jaz stati med programom, katerega je že izvajal Vadnalov kvartet, pa mi nekdo pokaže še en prazen sedež. Ponudbo sem z veseljem sprejela in pazno sledila programu.

Žal mi je bilo, ker smo zamudili Snoyjev govor, ker je kot izkušen delavski agitator gotovo povedal kaj dobrega za delavstvo, kar pričajo tudi njegovi dopisi. Nam bi bilo treba več Snoyjev. Da smo prišli prepozno, kar ni naša navada, je bil vzrok velik žebelj, katerega smo dobili v gumijev obroč na kolesu v predmestju Wheelinga. Kaj temu sledi, lahko veste.

Po programu, dokler niso stolov pospravili, smo se pogovarjali s prijatelji, znanci in sodrugi, med katerimi so bili družina Selak iz Star Cityja, Hribarjeva družina iz Windsor Heightsa, W. Va., Nace Žlemberger, Rebol in Albina Kravanja, ki je pridno pomagala v kuhinji, Snoy je bil tu in tam in prodajal Majski Glas. Tudi Paula Glogovšek je bila tam. Ko je Vadnalov kvartet zaigral polko, sva se prva zavrtela z možem, češ, ker nismo bili med prvimi pri programu, bova pa prva na plesu. Zabave je bilo dovolj in ljudstvo zadovoljno.

Ostale pa so nam skrbi za bodočnost, ker ta depresija, recesija, ali kakor jo že imenujejo, pomeni za delavstvo brezposelnost, pomanjkanje in revščino. Armada brezposelnih narašča, kljub temu pa se kapitalistom množe dobički. Pod sedanjim sistemom se nam tudi ne obeta boljšega. Delavska masa se cepi v stranke in strančine, oziroma je sploh indiferentna in topa, kar kapitalisti izrabljajo v svojo korist. Zavedno delavstvo se trudi na strokovnem in političnem polju v upanju, da bo prišel dan, ko se bo večina delavstva predramila in obračunala z izkoriščevalci ter odpravila ta krivični sistem. Šele potem bomo uživali sad svojega dela.

Mary Fradel, 725.

Smrt člana

Thomas, W. Va. — Dne 30. aprila je po kratki bolezni umrl Louis Pregel, član društva 29 SNPJ in rojen l. 1882 v Malem polju proti Gorici. Član jednote je bil 22 let. Umrl je v bolnišnici v Elkinsu, pokopan je bil civilno v Eglonu, W. Va., dne 2. maja. Pri pogrebu je bila precej velika udeležba z zastavo. Nagrobnico mu je prečil v slovenščini društveni predsednik, v imenu angleško poslujočega društva pa se je od njega poslovila miss Jennie Vidmar. Društvo mu je poklonilo lep venec v zadnji pozdrav. Pogreba se je udeležilo tudi angleško poslujoče društvo 736 in društvo 199 SSPZ. V imenu našega društva se zahvalim vsem, ki so dali na razpolago avte in vozili brezplačno. Pokojni zapušča tukaj sina Louisa, hči Albino, omožena Bavo, in sestro nekje v Wisconsinu. Sorodnikom naše sožalje.

L. Werdinek, tajnik.

Nekaj o slabih in dobrih časih

Pueblo, Colorado. — Dobri časi so minuli in nikdar več se nam ne povrnejo. Tako zatrjujejo mnogi, posebno pa tisti, kateri sploh dobrih časov nikdar poznali niso. Mnogi imajo za dobre čase tiste čase, v katerih jim je bila dana prilika vsled pomanjkanja strojev in ročnih pripomočkov, da so lahko garali po 14-16 in še več ur na dan.

Kot se sliši, marsikateri otroci v tistih časih svojega očeta niti poznali niso. Oče je šel zgodaj zjutraj na delo, ko so otroci še spali. Vrnil se je z dela pozno zvečer, ko so bili otroci že v postelji, le v nedeljo so se včasih do dobra videli.

Gospodinje so imele poleg svoje velike družine tudi več fantov na stanovanju in hrani kot pa so imele prostora zanje. Marsikje so spali po štirje na eni postelji, dva podnevi, dva ponoči, vrstili so se kot se je vrstilo delo. Kuhale, pekle, stregle in delale so kar neprenehoma, zraven tega so še za vse, kar je bilo potrebno šivale in prale. Tiste čase gospodinje pralnega stroja še niso poznale. Trpele in delale so kot črna živina.

Vse to preteklo trpljenje imenujejo sedaj dobre čase. Da sedaj starejši jamrajo in hvalijo pretekle čase, je vzrok ta, ker ne pomislijo, da so bili takrat še čvrsti in mladi, polni cvetoče radosti, da so se lahko žrtvovali, delali, trpeli, ne da bi vedeli, da trpijo. Prihajali so v to, takrat še ne vedoč, da bo to zanje nova domovina, samo mladi fantje in dekleta, vsi energično čvrsti in zdravi. Pripravljeni so bili dati na trg vse svoje moči za prav nizko ceno. Lotili so se z veseljem vsakega dela, pa bilo še tako grdo, nezdravo ali težko. Njih namen je bil spraviti skupaj nekaj grošev in odriniti nazaj čez lužo k svojim ljubim in dragim.

Iz vsega tega razvidimo, da njihova preteklost ni bila tako s cvetlicami obdana, da bi jo morali tako hvaliti. Bila je temna in trnjeva, polna trpljenja in bridkosti, kakor je sedanjost. Kar je vredno hvale v njihovi preteklosti in kar bi bilo dobro, da se jim povrne, je tista cvetoča mladost, tista zdrava, sveža kri, katera se jim je čvrsto prelivala in jih obdajala s srečo, pa čeprav v trpljenju. To bi bilo edino dobro in vredno povrnitve in nič drugega.

Blatne ceste. Nerodni leseni vozovi. Živinska vprega. Stari kolovrati, cepci in vse drugo primitivno orodje, kakor tudi stara hlapčevska, zavajalna, lažnjiva šola. Vera v posmrtno življenje, izmišljene strahove in sploh vsa stara ropotija z mnogimi posvetnimi zakoni, ki so povzročili veliko trpljenja in slabosti. Vse to naj se nikdar več ne povrne. Vse to naj ostane pozabljeno, ali pa v muzeju za spomin na nekdanje gorje.

Danes imamo lepe, tlakovane ceste, raznovrstna vozila, boljša sanitarska stanovanja, opremljena z raznovrstnim komfortom, ki nam služi v razvedrilo in zdrave, blagodejne pripomočke,

(Izselje na 3. stran.)

Imogene Stanhope ogleduje zbirko znamk, katere je izdala Federal Surplus Commodities Corp.

Pogled na prvomajske demonstracije v New Yorku, katerih se je udeležilo čez 100,000 članov delavskih unij in drugih organizacij.

Obed z ugankami

Največja zveza francoskih sladokuscev, "Association des gastronomes regionalistes", postavila okus in znanje svojih članov na preizkušnjo. V nekem pariškem hotelu je redila obed, ki so njegove jedi in vina držali v največji tajnosti. Po obedu so morali udeleženci na vprašalni poli označiti ime in pripravo edinih jedi ter izvor in letnih vin.

Pet in šest deset sladokuscev se je udeležilo. Ugotavlja L. Vilain, ki je skupaj z znanim kuharjem R. Delormom sestavil ta obed v hotelu Louvre.

Zmagovalec za vina, znan romanopisec, je med šestih vrst vina spoznal izvor in letnike tih, večina udeležencev pa se je motila, da bilo kaj. Pomerol so smatrali n. pr. za burgundca, sarthečana so navajali za saumur, barsaca ali celo chablisa.

Kar se pa tiče jedi, je bilo še hujše. Zmagovalec, neki gastronom iz Rouena, je med sedmi jedmi le tri označil pravilno. Stvar pa ni bila lahka.

Bisque, ribja juha iz pretisnjenih mehkužcev, je bila izdelana iz morskih pajkov in škampov namesto iz klasičnih jastogov in rakov. Nihče ni spoznal školjk.

Za Supreme de Poisson so izbrali neko ribo iz Rokavskega preliva. En sam udeleženec je spoznal to ribo, in to je bila neka — damska.

Divjačino, ki so jo pripravili na lovski način, so smatrali za srno, damjaka, divjega prasiča. "To je past", "divjačina" je marinirana srna", so menili strokovnjaki — toda bila je severni jelen. Neki trgovec z divjačino iz Bologna-ga je bil dobavil v na pol zmrznjenem stanju za ta obed. Štiri dni so ga marinirali.

Nihče ni spoznal, da je bil slastni pire, ki ga servirali s severnim jelenom, iz altiria sladkega krompirja in španske čebule, chaud-froidu, ki ga splošno pripravljajo iz ne kuretine, so videli vse mogoče ribe — bile pa preprosto iz kunčevine. Da bi dobili nekoliko belo meso, so kunce štirinajst dni hranili samo z najfinejšimi travami, zadnje dni pa so jim dajali po eno čajno žličko konjaka, da bi se meso parfemiralo, kakor delajo to kmetje v Ardenih.

Solato so pripravili iz tenko zrezanih vrtnin in baskiških krompirjev, ki jih uporabljajo drugače samo za garniranje. Desert je predstavljala šarlota iz maroške vodene dinje in papajev.

Po tem menuju, ki je prinesel sama presenečenja, so si morali udeleženci malo osramotni priznati, da se mora gastronom do popolnosti mnogo učiti.

Vlažna koža bolje drži

Preden prične delavec kakšno delo, pri katerem mora trdno zagrabiti, si pljune vedno v roke. Marsikateri duševni delavec, ki ima na svojem vrtu prekopati gredo, misli, da bi delavca posnemati, preden prime lopato v roke. Pljuvanje v roko pa tudi lahko opusti in bo opazil, da njemu to sploh ni potrebno.

Zakaj mora delavec pljuvati, priložnostni ali delavec pa ne? Rešitev te uganke je v sledečem: nostni naravi človeške kože. Koža ni namreč samo življenjsko važen organ našega telesa, temveč tudi neobhodno potrebno orodje za marsiko delo. Njene naloge za življenjske funkcije, dihanje, urejevanje telesne toplote, izločevanje itd., so znane, njene lastnosti kot orodja za ročno delo pa še ne dosti.

S preprostimi pripravami so izmerili trenja na prstih in podplatih. Izkazalo se, da daje koža človeka, ki opravlja težko ročno delo, drsečemu gibanju manj upora nego koža negovanih rok. To je torej baš nasprotno, kakor bi pričakovali. Zdelane roke so hrapave, negovane so gladke—toda preiskava je pokazala, da se v zdelano, trdo kožo nobena stvar ne vrine tako lahko kakor v mehko kožo, zato je trenski upor žuljavih rok manjši.

Še nenavadnejši so bili uspehi pri preiskavi kože na podplatih. Ti uspehi so celo v nasprotju z nauki fizike. Poskusne osebe so stale na rahlo nagajeni, precej gladki deski. Zgornji konec deske so polagoma dvigali in tem so merili kote, pri katerih so poskusne osebe zdrčale z deske. Pri tem se je pokazalo, da prenesejo poskusne osebe večji naklonski kot, če obrnejo prste na nogah navzdol.

Če so trajali poskusi dalj časa, tako da so noge ohladile, tedaj se je trenski upor na podplatih pri isti poskusni osebi zmanjšal. Čeprav znašal naklonski kot toplih nog n. pr. 35 stopinj, so hladne noge zdrčale po deski že pri 30 stopinj. Stvar je v tem, da se pri ogretem koži pospeši delovanje žlez. To izločuje vlago in ta vlaga povečuje trenski upor.

S tem so našli tudi rešitev našega problema, ker nekoliko vlažna koža bolje drži, si delavec pljuva v roke, in ker ima mečja negovana koža, itak večji trenski upor nego žuljava koža, duševnemu delavcu ni treba v roke pljuvati, dar se loti kakšnega ročnega dela.

Ameriška napoved za l. 1949

V Clevelandu je imel znani astronom Russell govor, v katerem je napovedal za prihodnji to izbruh velike vojne, katere se bo udeležil ves svet. Vojna, je dejal Russell, bo spravila Evropo v razvaline. Ko bo končana, bo nastopila doba za Ameriko, ki bo postala največja sila na svetu. Amerika izide iz sveta vojne kot zmagovalka in diktatorka sveta. Evropa si bo morala v Ameriki izposoditi denar, da bo lahko nanovo pozidala razvaline mesta.

Novice z starega kraja

Slovenije

MLADNE LEPOTE IN SKRBI NA GORENJSKEM

Radovljica, 21. aprila. — Gorenjski kmetje, ki potrebujejo dež sv. Jurja lepo vreme za delo na polju, žele letos dežja, pa dežuje tudi med najhujšim ...om. Medtem ko si je polje komaj toliko opomoglo po dežju, ki je pred 14 dnevi porosil vsaj za ...kaj ur, so trate, izvzemši one ...vnike, kjer je voda napeljana, ...vse rjave. V bregovih je mr... kakor ob kopnem božiču.

...ko je bila pretekli teden po ra... napovedana sprememba vre...na in se je pričelo v ponde...k po gorah kaditi, izza Jelo... pa valiti težke kope oblakov, ...se razjasnila lica kmetov. ...rsikdo si je oddahnil, ko je ...čelo v noči od pondeljka na ...k deževati. Dež je bil potre... za trate, prav tako za po...dne posevke žita, ki že nekaj ...a čakajo mokrega blagoslova. ...a dež, ki letos le redko rosi, ...trajen. V torek zjutraj je ...spet zelo hladno. Vlekel je ...er, po gorah pa je snežilo ka... sredi zime. Sneg je pobelil ...ko do 600 metrov. Sami znaki, ...bo spet kmalu konec dežja. ...res: okoli poldneva je raz... sever oblake, skozi katere ...medlo posijalo solnce.

...n že je spet prišla nova kmet... skrb? Kaj bo ponoči? Češ... ki jih je že nekaj pomladi ...oredoma na Gorenjskem uni... slana, so v najlepšem cvetju. ...točim črešnjam delajo kras... družbo češplje in hruške. Le ...lane imajo napol odprto cvet... toda mnoge so tudi že toliko ...rte, da jih lahko posmodi in ...či strupena pomladna slana. ...bo ponoči? so se vprašali za...bljeni kmetje na Gorenjskem ...rek zvečer. Hvala bogu, vso ..., ki je bila deloma oblačna, ...pihal veter in ta je preprečil ...o. Za eno noč je bila skrb ... kraju. Vse drugače, kakor ...et, pa je gledal v sredo v po...dno prirodo izletnik, ki ga ne ...be polja in sadovnjaki.

...orenjska nudi prav te dni ...dno lepo sliko. Povsod je či... snežna belina. Bele so skoraj ...olino zasnežene Julijske Alpe. ...to bela, brez najmanjše pre...mine, je Golica. Na Stolu, Ze...ici in Begunjščici pa je zad... dva dneva gonil oster sever ... sneženi prah, da se je kar ...lilo. Danes je pa čisto in ...ače je toplo, nebo sinje.

...osebno lepi sta Dobrča in Je...ca, kjer sta se srečala — u...mo vsaj — zadnji letošnji po...dni sneg in prvo mlado zele... Dasi podata v gori roko ze...je in sneg, se po mnenju Go...jcev mora zgoditi vsako po...d. Prej pač ni pričakovati ...vega pomladnega življenja. ... belimi planinami, ki so pri ...oju odrobljene s kipečim ...dim življenjem, pa se koša... po polju in na bregovih belo ...toče črešnje, češplje in hruš... Izletniki, ki se izprehajajo ...Gorenjskem ali pa občudujejo ...lepoto pokrajine iz drvečih ...omobilov, se vesele lepih dni. ...etje, ki so prav zdaj posebzaposleni na polju z oranjem ...sajenjem krompirja, pa so za...bljeni, ker letos kar noče biti ...atnega dežja. Najbolj pa jih ...bi noč za nočjo sneg po plani... in ta jih bo skrbel tako dol... dokler ne bo odcvetelo sadje, ...letos krasno obeta. Pred vrati ...zeleni Jurij, toda trate na Go...jskem so še vse rjave.

...oj posestnika Štalcerja pred sodiščem

Novo mesto, 21. apr. — V go...lni Ivana Kumpa v Koprivni... je bila v nedeljo 22. januar... večja družba gostov, med nji... tudi 49-letni Karol Kump, 19-...ni Karol Medic, oba iz Hriba ... Koprivniku, ter posestnik ...dolf Štalcer, ki je kmalu za... nadlegovati goste. Kump in ...edic se nista za njegovo izzi...nje dosti zmenila. Ob 23. sta ...postila gostilno in kmalu za ...ma je odšel tudi Štalcer ter ... zopet začel zmerjati. Kump ...vso pot ni zmenil za Štalcerje... izzivanje, naposled se je pa ...ril za neko hišo, da bi šel Štal... mimo: Misleč, da se je ta že ...dalji, je nadaljeval pot po ba...jski cesti proti svojemu domu, a nenadno je zopet slišal za seboj Štalcerja, ki ga je zmerjal z raznimi psovkami. Kump je stopil k Štalcerju in ga vprašal, zakaj ga žali, a namesto odgovora ga je Štalcer udaril s pestjo po čeljustih. Nastal je pretep. V prerivanju je Kump potisnil Štalcerja do Medicove hiše. Štalcer je večkrat poklical svojo taščo Jožefo, namesto nje pa se je pojavil Karol Medic, ki je prišel iz hiše s polenom v roki in najprej oplazil dvakrat po hrbtu Kumpa, misleč, da je Štalcer. Ko pa je opazil, da se je zmotil, je še enkrat dvignil poleno in udaril Štalcerja po glavi. Tudi Kump je nato večkrat udaril ležečega Štalcerja s pestjo po obrazu. Nato je Medic Štalcerja zavlekel izpred hiše na Rožičev vrt. Kump pa je šel v Medicovo hišo. Kmalu nato se je vrnil v hišo tudi Medic in prinesel ročico ter pozval Kumpa, naj gre z njim na Rožičev vrt. Tam sta našla ob drevesu naslonjenega Štalcerja, po katerem sta začela znova divje udrihati, da se je zgrudil, in ga obdelavala še potem, ko je ležal na tleh. Nesrečni Štalcer je obležal mrtev.

Zaradi tega zločina sta se danes Kump in Medic zagovarjala pred sodiščem v Novem mestu. Trdila sta, da sta ravnala v silobranu, kar pa sodišče ni upoštevalo in je obsodilo Kumpa na 8 let, Medica pa na 5 let robije. Zagovornika dr. Trošt in dr. Gros sta prijavila revizijo in priziv.

Iz Primorja

Potrošnja mesa v Italiji

Trst, aprila 1939. — Italijansko časopisje že dalj časa posveča veliko pozornost vprašanju živinskega trga in preskrbovanju prebivalstva z mesom. Od leta 1929 do danes je poraba mesa v Italiji občutno padla tako, da znaša danes letna potrošnja istega komaj 16 kg na osebo. Kako do skrajnosti skrčen je ta letni obrok, je razvidno šele iz primerjave z ostalimi državami. Tako na pr. odpade letno v Franciji na vsakega prebivalca 44 kg, v Angliji pa celo 64 kg mesa. Zadnje čase poskušajo merodajni krogi najti možnosti in fiskalna bremena znižati ter izboljšati trgovska tržišča za govejo živino in na ta način dati možnost večjemu konzumu. Ta uspeh pa je z ozirom na splošno situacijo italijanskega trga v zvezi s produktivno silo same države zelo dvomljiv. Samo pregled naraščanja cen vsem življenjskim potrebščinam, ki so se od leta 1934 do konca 1938 dvignile za 30 do 40 odstotkov, nam ta dvom potrjuje.

Indeks pisateljev

Trst, aprila 1939. — V Rimu je objavljen spisek književnikov, katerih dela so v Italiji prepovedana in se ne smejo tiskati zaradi njihovega stališča napram današnjemu italijanskemu režimu. Spisek obsega približno 1000 imen.

DROBIŽ IZ PRIMORJA

Trst. — Ogenj je upepelil barako Mariji Bubničevi, stanujoči v Kjarboli. Škoda znaša 4,000 lir in je na srečo pokrita z zavarovalnino.

Trst. — V naslednjih dveh letih bodo popolnoma prenovili centralno postajo. Pročelje bodo znatno povečali, tako da bo baje 200 m dolgo ter razširili prostor za nove tračnice.

Trst. — Zaradi nenadne slabosti je 56-letni Emilij Mahne padel v morje, ko je stal na obali. Prisotni so ga potegnili iz vode in ga rešili z umetnim dihanjem.

Trst. — Ko je delal na ogrodju, je nenadoma postalo slabo 50-letnemu zidarju Ivanu Rojcu. Zgubil je ravnotežje in padel na tla. Dobil je težje poškodbe in si zlomil tri rebra.

Trst. — Na igrišču Montebello je bil aretiran Mirko Iskra, ker je v pijanosti vznemirjal občinstvo ter tudi izrekel žaljive izraze proti stražnikom.

Trst. — Pred sodiščem je bil oproščen 28-letni šofer Viktor Kjuder, ki je septembra pret. l. do smrti povozil kolesarja Rudolfa Filipiča. Dokazal je, da ni zakrivil nesreče.

Trst. — Ker se mu je spodrsnilo, je 14-letni Leopold Rovter zadel v šipo neke izložbe in jo razbil. Pri tem je dobil številne rane po rokah.

Trst. — Jugoslovanski generalni konzul v Trstu Radovan Petrovčić je bil imenovan za generalnega ravnatelja političnih zadev v zunanjem ministrstvu v Beogradu.

Trst. — Obalska paroplovna družba "Istria-Trieste" je naročila v tržaških ladjedelnicah 5 potniških parnikov za obalno plovbo in bo v prihodnjih letih obnovila vse svoje brodovje. Lansko leto je imela skupnega prometa 30,000 ton prevoženega blaga in 600,000 potnikov. Družba ima v rokah obalno plovbo med Pulo, istrskimi zapadnimi pristanišči, Trstom, Tržičem, Gradežem ter Zadrom.

Bovec. — V goriški bolnici je umrl bivši podesta v Bovcu Marcello Berutti.

Devin.—Pod avtomobil je prišel 61-letni Ivan Boškin, ko se je vračal z dela domov. Zadobil je smrtne poškodbe in je kmalu potem umrl.

Gorica. — Z deli za vzpenjačo na Sv. Goro so že pričeli pri Solkanu ob državni cesti, kjer bo prva postaja.

Gorica. — Dosedanjemu prefektu Veziju Oraziju, ki je imenovan za generalnega direktorja italijanske kinematografije, je nasledil Karl Manno, prefekt v Salernu.

Gorica, aprila 1939. — Žadnje dneve so obiskali Primorsko prof. dr. Joža Lovrenčič, tenorist Marij Šimenc in kipar Tone Kralj, ki bo ostal več časa, ker ima nekaj naročil.

Kromberk pri Gorici. — Umrla je 74-letna Lucija Komel iz znane Kozakove družine, teta opernega pevca Josipa Rijavca.

Lonjer. — Avtomobil je povozil 65-letno Marijo Mihalič. V bolnišnico so jo pripeljali v težkem stanju.

Lonjer. — Lucijan Čok, star 12 let, je padel v brezdno 20 m globoko. Zdravniki so ugotovili, da ima zelo pretresene možgane in zdraviti se bo moral 5 tednov, če ne nastopijo komplikacije.

Ljubljana. — Umrl je Franc Ternovec, čevljarski mojster. Pokojni je bil pred vojno 12 let cerkveni pevec v cerkvi sv. Ignacija v Gorici.

Marezige. — Z osla je padel 50 letni Josip Kocjančič, ter si razbil glavo. Zdravniki so izjavili, da je malo upanja, da bi ozdravel.

Podkraj. — Karabinjerjem se je javil 24-letni Andrej Šajn, ki je bil pred nedavnem obsojen na 1 leto polic. nadzorstva, a je pozneje odpotoval v Jugoslavijo. Karabinjerji so ga aretirali in odpeljali v Gorico.

Podmelec. — V goriški bolnišnici je umrl Mihael Golja, star 70 let. Bil je nad 40 let član cerkvenega pevskega zbora.

Poljane pri Reki. — Avto s sedmimi potniki je padel pri Poljanah pod cesto in se ves razbil. Na srečo so vsi potniki ostali nepoškodovani.

Uradniki unije transportnih delavcev (CIO) razpravljajo o organizatorični kampanji med vozniki taksijev.

Resnice teh dni

Frank Kerže, New York

(Nadaljevanje.)

Kam to vodi, ni težko uganiti. Poleg tolikih življenskih bojev imamo še take, ki so čisto nepotrebni. Človek s pametjo bi rekel: to nam škodi. Tako ve in čuti velika večina. Ali bi ne bil čas, da izpregledajo to tudi listi in omeje vse tiste, ki ne vedo več, kje je meja?"

To je torej bistvo mojih dveh člankov. Kdo najde v njih to, kar je našel br. Molek? Kje je vzrok za njegovo presenečenje? Ali nista oba članka vseskozi logična, utemeljena in kar je glavno: v skladu z mojim prepričanjem? Kaj sem jaz drugega povdarjal v njih, kakor to, kar nam garantira ustava naših držav: svobodo naziranj in prepričanj? Ali ne stoji nadalje v načelni izjavi: Jednota priznava članom osebno svobodo verskega, filozofičnega, etičnega in političnega prepričanja? Ali je naš list Prosveta kaj drugega, kakor organiziran glas vsega članstva? Kar ni dovoljeno nam, posameznim članom, to ni dovoljeno tudi tistim, katerim je izročeno za gotovo dobo vodstvo jednote.

Če sumiram celo vsebino v par stavkih, tedaj bi se glasilo tako: vodstvo jednote naj gleda, da dobi nekaj stalnih prispevateljev, ki bodo smeli neovirano povedati svojo misel. Nikdar nisem rekel, da je uredništvo Prosvete slabo, ali da posamezniki niso pridni ali zmožni.

Baš nasprotno je res: br. Molek je bil priden in delaven, odkar ga poznam. Poleg svojih vsakdanjih dolžnosti je še vedno našel časa, da je napisal kaj za druge publikacije in med temi dostikrat za nekdanji Čas. Enako opažam br. Gardna, da pride z marsikaterim člankom v Prosveto. Jaz vam vse to dragevolje priznam in se večkrat čudim, kako morete vztrajati na svojih mestih. Če človek drami od dne do dne pa jih vedno več spi okoli tebe, mu začne nekaj vreti. Življenje in delo izgubi tisto luč, ki mora svetiti iz vsega, kar se rodi. Ali bi ne bilo dobro, da ima list nekaj zunanjih delavcev, ki bi zanesli v organizacijo novo življenje?

Nisem omenjal razprave br. Molka o svobodomiselnosti zastran tega, da bi je ne odobraval. Stvar je druga. Iz logične in stvarne razprave se je razvila polemika z vsemi mogočimi "stricí", ki je počasi ubijala vso resnost v razpravi. Ko so pritisnili še kibici od zunaj, se je začelo pravo bagateliziranje cele ideje.

Zakaj sem pisal tista dva članka o naših listih? Zato, ker je potrebno, da se nekaj napravi, da se na nekaj dela. Izbral sem si nalašč Prosveto za primero, to pa zato, ker nimam samo pravice, ampak celo dolžnost. Prosveta je tako moj list, kakor br. Molka in zato mi ne more biti vseeno, kakšna je. Tukaj imam torej pravico in dolžnost, da govorim, drugje je nimam, ker nisem član, razen še pri clevelandski zvezi.

Br. Molek, ali ne misliš, da je največje zlo vsega našega kulturnega dela v Ameriki to, da smo živeli, delali in rastli brez vsake javne kritike? Tako nismo nikdar vedeli, kje smo, še manj, v katero smer naj jo mahnemo. Imamo vse sorte kulturne delavce in dela, pa ne vemo ne vsak zase niti vsi skupaj, kakšni smo in koliko vrednost imajo naša kulturna prizadevanja. In tako gremo od leta do leta "naprej", pa se znajdemo po daljšem ali krajšem času spet pri tistih vratih, odkoder se je začela naša pot.

Zato bi človek mislil, da ti bo vsaka kritična beseda dobrodošla. Zakaj ni to vse, kar sem povedal v tistih člankih, pač pa samo začetek. Imam gotove nasvete in predloge, katere bom spravil v javnost. Če prodro, bo dobro, če ne, bo pa en grob več.

(Dalje sledi)

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

to so pralni stroji, električna razsvetljava, centralna kurjava, plin, vodovod, kopalnica, radio itd. Res vsega tega mnogi ne posedujemo, lahko pa rečemo, da v splošnem je bolje kot pa je bilo nekdaj.

S tem, kar tukaj pišem, ne mislim zagovarjati današnjega sistema in razmere, v katerih se nahajamo, ne, kajti današnji čas in razmere so ravno tako v nebo vpijoče in grešne kakor so bile pred 20, 30 ali 40 leti. Nazaj v primitivno dobo še večjega trpljenja naj si nikar ne želimo, kakor tudi s tem, kar imamo sedaj, ne smemo biti zadovoljni. Naša želja naj bo naprej. Naprej v boljše čase, ko bomo vsi delali, kot sad našega dela svobodno vsi ustvarjali in enako dobrote uživali, v čase, ko bo brat ljubil brata, enako tudi svojega bližnjega in daljnjega.

Da smo danes v splošnem bolj nezadovoljni s precej boljšim kakor pa nekdaj z veliko slabšim življenjskim obstojem, je vzrok ta, da smo se nekoliko bolj začeli zavedati kot pa nekdaj prej, da sad dela, ki nam pripada, uživajo in posedujejo drugi, da smo direktno in indirektno okradeni. V preteklih časih marsikaterih prej omenejnih dobrot ni bilo in če ni bilo, ni bilo tudi kaj vzeti, sedaj pa je, ali uživati sad našega dela nam je zabranjeno. To, kar danes imamo ali prejemamo, so nekakšni milodari, podeljeni iz našega, in to je, kar nas mnoge boli.

Zato pa pravim: dobri časi še niso minuli, saj jih še nikdar ni bilo (mislim za nas delavce), ne v preteklosti in ne sedaj. Dobri časi za delavstvo šele pridejo Kdaj pridejo, je pa odvisno od nas delavcev samih. Čim prej bomo spoznali vzroke našega trpljenja in jih skušali odpraviti, tem bližje bomo zaželjenemu cilju. Nič ne verujmo in ne pričakujmo, da nas bo kakšen Hitler, Mussolini, Franko, Stalin, ali kdo drugi novopečeni diktator, ki še pride, pripeljal v svobodo, srečo in blagostanje. Ne, nikdar ne!

Delavci se moramo učiti spoznavati resnico, da mi smo tista mogočna sila, s katero si lahko izvojujemo dobre čase. Sila, katera lahko postavi temelj enakosti, bratstva, sreče in svobode.

Anton Medved, 21.

Želja bivšega Amerikanca

Jenners, Pa.—Večinoma vsem Slovencem v okolici Johnstowna je znano, da je moj brat Matija pred par leti odpotoval v stari kraj, da si poišče boljšega zdravja kakor ga je tukaj imel. Dne 6. maja sem od njega prejel pismo, v katerem mi piše, da se nahaja v hiralnici pri Celju na Spodnjem Štajerskem. Torej so ga zdravniki spoznali za jetičnega.

Med drugim mi piše, naj v njegovem imenu pozdravim vse njegove prijatelje in da naj mu kaj pišejo. Ker pa ima dosti prijateljev, mi je težko pisati vsakemu posebej in tudi vseh naslovov nimam. Naj jim bo torej to v obvestilo. Pozdravlja prijatelje v Kraynu, Lloydellu, Onalindi, Park Hillu, Franklinu, Moxhamu in Franka Slabeta in Johna Bajta v Copersdalu, Pa. Prosim njegove prijatelje, naj mu kaj pišejo, ker bo gotovo zadovoljen. Njegov naslov je: Matija Turšič, pošta Vojnik pri Celju, Hiralnica, Jugoslavija.

Joe Tursich.

Premogarji počivajo tudi na zapadu

Kemmerer, Wyo.—Na 5. maja smo tudi pri nas pričeli počivati v premogokopih, kar bi se moralo zgoditi že 1. aprila, ko je potekla rudarska pogodba. Vodstvo naše unije ima eno izkušnjo več in ta je, da mora članstvo skupaj držati, ako hočemo kaj doseči, ker razdruženje v času poteka pogodbe je pogubno za vso organizacijo. Nam premogarjem pa pomladansko solnce dobro prija in tudi nekaj dela je treba opraviti okrog naših hiš, kakor tudi dobiti malo počitka, da bomo lažje delali potem, ko bodo premogovni baroni podpisali novo pogodbo. Do takrat pa lepo uživajmo čisti zrak in se ogrevajmo na toplem pomladanskem solncu.

Anton Tratnik.

Lepi časi se obetajo

Sharon, Pa. — Kakor po drugih naselbinah, tako so tudi tukaj skrajno slabe delavske razmere. Kapitalizem skuša na vse kriplje rešiti svojo potapljajočo se ladjo in najti izhod iz krize, katero je sam ustvaril. Izhod zanj je mogoč edino na račun delovnega ljudstva, to se pravi, da se znižajo mezde, skrčijo produkcijski stroški, zvišajo davki nižjim plastem in da se siromaki navadijo čim manj jesti.

Kapitalisti to skušajo doseči na različne načine. Kjer to kaže, s tako zvano demokracijo, kjer ta odpove, pa z diktaturami, vojaškimi ali fašističnimi. Vsi ti poskusi se gibljejo za enim ciljem: z manevri ali nasiljem do skrajnosti naplahtati in potlačiti delovne množice in zatirane narode in zavarovati kapitalistični red večnega izkoriščanja pred propastjo.

Med tem ko kapitalisti in njihovi agentje kujejo novo orožje proti delavcem, kmetom in zatiranim narodom, se pogreza ves zatirani svet v neizmerno siromaštvo. Brezposelnost izteza svoje pošastne čeljusti počasnega umiranja za vedno večjimi slojj prebivalstva. In kako se pobija brezposelnost? Z rožljanjem jetniških verig, z zabijanjem milijard dolarjev v oboroževanje in v totalitarnih državah s prisilnim delom in koncentracijskimi taborišči, v tako zvanih demokratičnih pa z blufanjem.

Prej ali slej se bo ljudstvo dvignilo proti svojim tiranom. Prišlo bo do ljudskega odpora tudi tam, kjer so nasilniki v sedlu in vihte svoj bič nad narodi, kakor v Italiji, Nemčiji, Španiji, Jugoslaviji in drugod. Ljudstvo je sito obljub in puhlih fraz. Prej ali slej bo vrglo okove robstva proč. Uspeh pa je mogoč le tedaj, ako se boj za življenske pravice vodi le na podlagi enotne delavske fronte, v kateri se zvežejo delavci, kmetje in zatirani narodi. Tudi boj proti fašizmu vseh sort in barv je mogoč edino le z neposrednim bojem za vsakdanje zahteve in potrebe izkoriščanih in zatiranih.

Vsako leto je za siromašno ljudstvo hujše. Ne čakajmo več na to, da se bodo stvari same od sebe izboljšale. Ne dajajmo prilike vlastodržcem, da pripravijo nove, še ostrejše mere v zaščito peščice profitarjev, da kujejo novo vojsko. Ne verujmo fašističnim prerokom in odrešenikom. Grozote bodoče vojne, ki se na vseh koncih pripravlja, bodo zasenčile vse, kar se je kdaj zgodilo strašnega na svetu.

Bodoča vojna ne bo vojna med dvema oboroženima armadama, med dvema oboroženima državama. Razlika med fronto in zaledjem bo izginila. Vse bo fronta. Sovražni aeroplani bodo letali nad tujim ozemljem in sipali bombe, s katerimi bodo zažigali mesta in vasi; metali bodo bombe strupenega plina in zadušili vse, kar je živega; sejali bodo bacile, po katerih bodo ljudje in živina umirali za najstrašnejšimi boleznimi. Ampak ne vsi. Bogatini se bodo zatekli na nevtralna ozemlja in v skrbno pripravljena in rezervirana skrivališča. Delovno ljudstvo pa bo za žepe teh bogatinov in krvosesov umiralo — možje na fronti, žene, otroci in starci pa v zaledju.

Torej delavci vsega sveta, združite se in preprečite vse nakane za bodočo vojno, dokler je čas! Čemu prelivati človeško kri po nepotrebnem in za druge lopove?! Bilo je že davno, ko je človek spoznal, da kamen, ki mu je v napotje, lahko prevalita dva ali trije, če je za enga pretežak.

Jack Yert, 262.

Veselica pevskega zbora

Library, Pa. — Čas hiti in vseslovenski dan se približuje. Čas bi že bil, da bi pričeli s pripravami, vsaj pa z oglašanjem, kajti osmi julij ni več daleč. Kaj je z odborom, da se nič ne oglasi? Kateri ste v odboru, prosim, da poročate.

Sedaj imamo časa dovolj. Uradniki naše unije se še vedno kavsajo s kapitalisti — vsaj tako poročajo. Ako bo šlo tako naprej, bo kmalu vsa dežela na počitnicah. Dobro je, da prihajajo topli dnevi, da nas vsaj ne bo žeblo, dasi nam je že zmanjkalo premoga. Le tako naprej in kmalu se bomo vsemu privadili.

Da pa popolnoma ne zarjavimo, bo naše pevsko društvo Bled priredilo zadnjo veselico v tej sezoni dne 13. maja v Slovenskem domu. Igrala bo izvrstna godba Franka Rebernika. Vstopnina samo 25c. Vabimo vse Slovence, da nas obiščete na omenjeni dan, da se bomo še enkrat pošteno zabavali, saj drugega dela itak nimamo. Torej na svidenje v soboto dne 13. maja.

Leo Prijatelj.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatoričnl dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

KRALJ ALKOHOL

ROMAN

Spisal JACK LONDON

Iz angleščine prevedel JOS. POLJANEC

Nelson ni znal ne brati ne pisati. Oče ga je bil "gor zredil" na zalivu pri San Franciscu in brodarjenje mu je bila druga narava. Njegova moč je bila ogromna in njegov sloves ob obali glede nasilnosti je bil vse prej kot ugoden. Divjal je kot zverina in uganjal naravnost blazne, strašne stvari. Seznanil sem se bil z njim, ko sem prvikrat križaril s svojo barko "Razzle Dazzle"; videl sem ga, ko je vozil s svojim "Reindeerom" ob močnem vetru in lovil ostrige okrog nas, ki smo bili zasidrali z dvema sidroma, ker smo se bali iti na suho.

To vam je bil pravi možak, ta Nelson! In ko me je nagovoril, idočega mimo "Zadnje priložnosti", sem bil od sile ponosen. Poskusite pa si predočiti moj ponos, ko me je naravnost povabil na kozarec piva! Stal sem pri točilnici in pil z njim, govoril moško o ostrigah in barkah in o skrivnostni zadevi, kako je bil nekdo poznal naboj debelih šibeh skozi glavno jadro barke "Annie".

Pogovarjala sva se in ostala pri točilnici. Meni se je čudno zdelo, da sva ostala. Piva sva bila že izpila. Toda kako sem jaz mogel prvi iti iz krčme, ko se je velikemu Nelsonu zljubilo sloneti še dalje ob točilnici. Čez nekoliko minut me je v veliko moje iznenadenje povabil še na čašo, čemur sem se odzval. In še sva se razgovarjala in Nelson ni na noben način pokazal, da bi rad zapustil točilnico.

Potrpite z menoj, da razložim svoje misli in svojo nedolžnost. Predvsem sem bil jako ponosen, da sem bil v družbi Nelsona, ki je bil največji junak med gusarji-ostrigarji in pustolovci vsega zaliva. Na nesrečo za moj želodec in sluznice je Nelsona prijela čudna muha, da se mu je zazdelo zabavno napajati me s pivom. Mržnje do piva nisem imel, a samo zato, ker mi okus in učinek piva ni bil všeč, se nisem maral odreči časti njegove družbe. Bila je pač njegova muha, da je pil pivo in da naj ga še jaz pijem z njim. Pa dobro, pripravljen sem bil, za dobro vzeti kratko nevšečnost.

Tako sva se pri točilnici dalje razgovarjala in pila pivo, ki ga je Nelson naročal in plačeval. Sedaj, ko se oziram na tisti dan, mislim, da je bil Nelson radoveden. Hotel je dognati, kakšne vrste tič sem jaz. Hotel je spoznati, kolikokrat ga bom pustil plačati, ne da bi tudi jaz plačal.

Ko sem bil spil šest kozarcev, sem sklenil, da imam za enkrat dovolj. Zato sem mu dejal, da moram na svojo barko, ki je takrat ležala ob mestnem pristajališču kakih sto korakov daleč.

Poslovil sem se od Nelsona in odšel po nabrežju. Toda z menoj je šel kralj Alkohol v izmeri šestih kozarcev. V glavi mi je zvenelo in duh mi je živahno deloval. Zavest možatosti me je povzdigovala. Jaz, pravi pravcati gusar-ostrigar, sem bil na potu na svojo lastno barko, potem ko sem bil prijateljsko pil pri "Zadnji priložnosti" z Nelsonom, ki je bil največji gusar-ostrigar izmed nas vseh! V duhu sem jasno videl, kako sva slonela ob točilnici in pila pivo. Čudno je, sem si dejal, na muhavost, ki osreči ljudi, ako trošijo lepe denarce za pivo za takega dečaka, kakršen sem jaz.

Ko sem tako premudrjal, sem se domislil, da je nekaterikrat stopilo po več možakov skupaj v krčmo pri "Zadnji priložnosti" in da je plačal najprej eden, potem drugi za vse. Prišlo mi je v spomin tisto pitje na barki "Idler" in kako smo Scotty, harpunač in jaz izbrskali iz žepov ves denar, da smo si kupili žganja. Tedaj sem se spomnil na zakone med nami fanti: ako je kdo izmed nas dal drugemu "topovsko kroglo" in lep košček sladke tablice za žvečenje, je drugi dan pričakoval od tovariša povračila.

Zaradi tega je Nelson postajal pri točilnici. Potem, ko je on dal za pijačo, je čakal, da še jaz dam zanjo. Pustil sem ga, da je dal šestkrat za pijačo, jaz pa se nisem zmenil, da bi le enkrat plačal! In on je bil tisti veliki Nelson! Čutil sem, kako sem zardel od sramote, sedel sem na privezni kol na nabrežju in si zakril z rokama obraz. Vročina moje sramote me je žgala na tilniku in v lica in čelo. Mnogokrat sem bil v svojem življenju zardel, a nikdar nisem doživel, da bi mi tako strašna rdečica zalila lica kakor takrat.

In ko sem sedel tam v svoji sramoti, sem razmišljal marsikaj in preračunaval vrednote. Porodil sem se bil v siromaštvu. V siromaštvu sem živel. Časih sem stradal. Nikdar nisem imel igrač kakor drugi otroci. Prve moje spomine na življenje je tlačilo uboštvo. Uboštvo je bilo kronično. Bilo mi je osem let, ko sem nosil prvo majhno spodnjo srajco, ki je bila resnično kupljena v prodajalni. In še tisto je bila samo majhna spodnja srajca. Ko se mi je umazala, sem moral zopet nositi tiste strašne doma narejene reči, dokler ni bila oprana. Bil sem tako ponosen nanjo, da sem jo po vsej sili nosil brez drugega vrhnega oblačila. Tedaj sem se prvikrat spuntal materi — razburil sem se do blaznosti, dokler mi ni pustila nositi tisto kupljeno srajco tako, da jo je ves svet videl.

Samo človek, ki je trpel lakoto, ve ceniti jed. Samo mornarji in puščavarji poznajo vrednost sveže vode. Samo otrok se more z otroško domišljijo sčasoma naučiti spoznavati vrednost stvari, ki jih dolgo ni imel. Že zgodaj sem spoznal, da sem mogel imeti samo one stvari, ki sem si jih sam pridobil. Iz borne mladosti se je razvila bornost. Prva stvar, ki sem si jo mogel sam pridobiti, so bile cigaretne slike, cigaretni plakati in cigaretni albumi. Ni me bila volja, trošiti denar, ki sem ga zaslužil, in zavoljo tega sem za te zaklade prodajal posebne izdaje časnikov. Barantal sem z drugimi fanti za te dvojnike in ker sem obhodil vse mesto, sem imel večjo priliko za barantanje in pridobivanje zakladov. Ni trajalo dolgo in imel sem popolno zbirko slik, ki so jih izdali izdelovalci cigaret, tako n. pr. zbirko slik slovitih konjdirkačev, pariških lepotic, žensk vseh narodov, zastav vseh narodov, znamenitih gledaliških igralcev, najslavnejših rokoborcev itd. In vsako tako zbirko sem imel v treh različnih vrstah: kot karto iz zavoja cigaret, kot plakat in kot album. Nato sem pričel zbirati dvojnike posameznih skupin, dvojnice albumov. Barantal sem za druge reči, ki so jih fantje cenili in ki so jih navadno kupili za denar, ki so ga jim dali starši. Seveda oni niso imeli tako bistrega čuta za vrednote, kot sem ga imel jaz, ki mi nikdar nikdo ni dal denarja, da bi si kaj kupil. Barantal sem s poštnimi znamkami, rudninami, redkimi znamenitostmi, ptičjimi jajci, nikami. Imel sem krasnejšo zbirko ahatov kot vsi drugi fantje in jedro te zbirke je bilo perišče ahatov, vrednih najmanj tri dolarje, ki sem jih vzel kot jamstvo za dvajset centov, posojenih nekemu raznašavcu pisem, ki so ga bili poslali v poboljševalno šolo, preden mi jih je bil mogel vrniti.

Barantal sem z vsako in sleherno stvarjo za vsako drugo in jo vnovčeval v zopet drugih kupčijah, dokler se ni izpremenila v nekaj, kar je bilo vredno. Slovel sem kot barantač. Bil sem na glasu kot lakomen skopuh. Celo kitajskega mornarja sem lahko pripravil v jok, kadar sem imel kako kupčijo z njim. Drugi fantje so me klicali k sebi in mi poverili prodajo svojih zbirk steklenic, cunj, starega železa, žita, vreč iz jute in po pet galon držačih kant za olje — resnica, za kar so mi dajali odstotke!

In ta varčni in stiskaški dečko, ki je bil voljan garati pri stroju za deset centov na uro, je sedaj sedel na nabrežju in razmišljal o pivu, ki je veljalo po pet centov čaša in je izginilo kakor bi trenil, ne da bi se kje kaj poznalo! Sedaj sem se družil z možaki, ki sem jih občudoval. Ponosen sem bil, da sem bil v njihovi družbi. Ali mi je vse moje skoparjenje in štedenje doneslo enako vrednost za eno mnogih vzhičenj, ki sem jih bil užil, odkar sem prišel med gusarje-ostrigarje? In potem, kaj je bilo več vredno — denar ali vzhičenja? Ti možaki se niso bali potrošiti en nikelj ali več. Bilo jim je neznansko malo za denar in so povabili tudi po osem možakov pit žganje po deset centov kozarček, kakor je bil storil French Frank. In Nelson je bil pravkar izdal šestdeset centov za pivo za naju dva!

Kaj je bilo storiti? Zavedal sem se, da je odločitev resna. Odločal sem med denarjem in možaki, med skoparjenjem in romantičnostjo. Ali sem se moral odpovedati vsej svoji nekdanji cenitvi denarja in ga smatrati za nekaj, kar se lahko troši in razmetava, ali pa sem se moral odreči tovarištvu s temi možaki, ki so včasih imeli posebne muhe, da so ljubili močno pijačo.

Vrnil sem se po nabrežju proti "Zadnji priložnosti", kjer je Nelson še vedno stal zunaj. "Hajdi z menoj na pivo", sem ga povabil. Zopet sva stala pri točilnici in se razgovarjala, a to pot sem jaz plačal deset centov! Celo uro garanja pri stroju za dva kozarca snovi, ki nisem maral zanjo in je imela slab okus. Toda stvar ni bila težavna. Prišel sem bil do spoznanja.

(Dalje prihodnjič)

Skozi deželico ret in rešet

A. Potočan

Dne 4. "obrila", kakor so včasih rekli po Krasu, sem se zarana ozrl po nebesnem svodu: čez in čez zastrto! Ali naj nesemo svojo kožo pod milo nebo na majski izlet v malem travnu? Šelp je danes: to se pravi ugodno vreme. Toda kakšen činitelj predstavlja mesec? "Menda X", je dejal sinoči šegavi moj špan, misleč nemara na latinsko oznako: luna mendax. Ali Italijani pravijo: Chinon risica, non rosica — kdor ne vaga, nima blaga; kdor ne tvega, nima tega (pri tem pomencaš desni palec ob kazalec). Kdor obupuje, ne zmaguje. Torej na pot! A kako se obleči? "En avril ne te découvre pas d'un fil", svetuje francoski pregovor, češ da v tej dobi ne smemo sneti s sebe "niti niti". Galski duh pa rad kljubuje, zato bom še jaz in pustim težko suknjo doma. Kdo bi jo pestoval, če pritisne Oko stvarstva v pleča? Tem bolj, ker sem si obul "gojzdarce", da poberem izraz svojega sosluživca drja P. Š.

Železni konj vleče moje maturante furiante čez Gruberjev prekop. "Svar ruk!" sem po sanskrstko vzdihnil pri sebi, ko se je prikazalo jarko solnce. Abiturient Lapa nekaj govori o "migalomaniji", tovariš mu jo popravi v megalomanijo, češ da grško mégas-megále pomeni: velik in je prasorodno z latinskim magnus, nemškim Mihel in indskim aha, na pr. maha-radža—magnus rex, veleknez. "Mahatma!" se oglasi šaljivec, ko nas hlapon potegne v predor in nas objame debela tema.

Po dveh urah vožnje se izkrcamo v Peklu, uradno rečeno Ortneku, kamor sem prvič iz rodne vasi pripešačil 1899, namenjen v Novo mesto. Tedaj sem spričo domače izreke "rtne", mislil na slično glasnico, ki pomeni: brca, cebljaj, cebada, vritnik ali vrtilnjak. Poznje se mi je vsiljeval pojem skalne osti: rt, rtič, rtinjak, a danes se mi ponuje ime Ortenburžanov, ki so v 13. stol. ustanovili grad na hribu Žernovcu (757 m). Hiteč navzgor skozi krasno smrečje in hojevje, smo v dobre pol ure navalili na razvaline dveh gradov, od katerih so enega 1515. vstaški kmetje naskakovali, nezadovoljni z Jožefom Lambergom. Malo kasneje so ga Polumesečniki dvakrat skušali zavzeti, toda "Turki so se zbali Matečega klančiča in Orteneškega grača", nam je kmalu nato poročal prepotnik domačin. Oglejski patrijarh Della Torre je 1425. izročil Celjanu Hermanu II. Ortneški grad v fevd ali zajem (pridigam gluhim ušesom okoli sebe), a 1456. so ga grabežljivi Skobci ali Skopci — tako pravim rodu, krščenemu po ujedi Habicht — pograbili zase ter ga dajali v zakup. L. 1823. ga je kupila družina Kosler, nazvana po Kostelu, a 1884. je opustila to stavbo, ki jo je oglodal časa zob. Najbolj pa me je na tej planoti mikalo najti nekdanje ležišče kamenov, kakršni naj bi se po sv. pismu privezovali pohujšljivcem za vrat. O takem lomu mi je prerokoval prijatelj dr. J. Rus in takoj mi je zažarela razlaga: Žernovec kaže na ročni mlin ali žrne (žrmljo). Toda če boš iskal na tem vrhuncu kedaj kak brus, se boš moral zadovoljiti s suhim kravjekom! Mogoče bi se na vzhodnem pobočju našla snov za žrnik.

Ko smo si nabili topiče — tako bi dejal Hugojev drzni paglavec Gavroš — smo se po gamsovo spustili na grič in hajdi po rahli vzpetini mimo hišic, obloženih s celimi skladanicami obodov. Letna proizvodnja v okolici Ribnice, Sodražice in po Slemenih znaša do 80,000 obodnih kolačev, poroča J. T(rošt) v članku "Pri zdomarjih" (knjiga Dolenjska, 1938).

"Oho, prišli smo na Hudi konec!" se na videz oplaši eden izletnikov.

"To ni pač nič, jaz pridem danes še na Huje!" se odreže drugi, doma z Gorenjskega.

"Če pridemo na Hudi konec,
nas bodo deli v lonec,"

modruje ljudska rečenica, vendar to je samo za male, ki še platno prodajajo ali prste segajo.

Ker se je bližalo poldne, se nismo več utegnili ustaviti pri Oblakovih — Sv. Gregor — in smo se malo pomudili samo pri rojstni hiši dr. J. Kreka. Njegov spomin ovekoveča Kraljeva plošča. Sam pa sem se domislil Finca Suolahtija, ki v debeli knjigi razpravlja o evropskih tičjih imenih in navaja za luksemburščino Krek — sraka. Predniki našega organizatorja so se priselili pred več sto leti od severa.

Doslej smo govorili: svet gre gor, a poslej treba spremeniti: svet gre dol. Zemlja je močno razsekana po Slemenih. Ni čuda, če se eno selo imenuje: Grdi dol. Toda za športnike bi bila pokrajina privlačna, enako za letoviščarje. Pred vojno sem hodil tod, ko še ni bilo v tem zaselku napisana: Oplenca. Če bi bila Oplenca poročena, bi bil nje soprog lahko srbski Oplenac. Dohiteli smo moža, pristojnega v nasproti nam ležečo naselbino Goro. Dobro se vidi bela cerkev Marije Snežnice, sezidana po ljudski legendi zato, ker je na hribcu — in sicer le na tem hribcu — meseca avgusta zapadel sneg. V zakristiji je nekdaj izviral studenček. Ker pa so ga "bogunapotniki" onečastili, zlasti s plenicami, se je vodna žila preselila drugam. O Gorniških smo nekdaj konstatovali, da imajo naši sosedi pamet v kadi namočeno. Proslavila pa je ta kraj zamaknjenka Lenčka z Gore, najdete jo v Trdinovih spisih. Mojemu sobesedniku se je vidoma polaskalo, ko je čul, da Lenka Gorníkova še ni pozabljena.

Pred pol eno smo se na mostu čez Bistrico poslovili od kmeta, ki mi je govoril, žal, že kar časnikarsko slovenščino, in krenili k Fajdigi, misleč po belokranjsko: "Došli so gosti, da oglodajo kosti." A ker se nismo prej napovedali, tolikšna četa ni mogla dobiti toplega obeda, razen jajčnih jedi. Nade sem bil popred obudil med predjužnikom nad Peklom, ko sem poudaril, da se v listinah Sodražica — tačas še Stojdražica, nazvana po lastniku Stojdragu — omenja 1082, bela prestolnica šele 1144 kot Laybach in 1146 kot Lubingana. V letu, ko je Kolumb odkril Ameriko, je kronist nekaj zabeležil o sodraški in ribniški sühi robi.

Študentje so v radiu lovili glasbo, the food of love (hrano ljubezni), kot jo je nazval veliki Špeksir ali kakor se že piše. Lovili so rajši vesele zvoke nego žalostne, nasprotno naziranju, ki ga zastopa Amandria v Gil Vincentejevi ikri "Dom Duardos":

La musica debe ser
la madre de la tisteza . . .

Jaz pa sem pričujočega inž. Finka vprašal, kaj bi kazalo v trgu dijakom ogledati. Tako smo krenili k Ivančevim, kjer so nam ljubeznivo odprli vse prostore in predale z lesenimi izdelki, pa tudi tkalnice žičnih mrež. Največ je morda tega, po čemer poizveda Vodnikova uganka:

Vse odprto, vse prebito,
lačno, predrto, zemrom pa sito.

Tukaj se kopičijo proizvodi vse okolice. Odnekod dobavljajo podnarji (za "denarje" bi jih težko krstil) danca, dna ali po idrijsko dnesa, podna. Žličarji odlagajo tu žlice in šprudeljne, ki jih Potočani imenujejo kobovčke (Pleteršnikov kobulček), druge naše krajine pa: raztrepalnica, roglja, žvrklja, vretence, dideldajček. Večina slovarnikov se je odločila za: motič. Koren je motiču močan: mesti, pometati, motati, litavsko menture (Quirl), letonsko mieturil (Sprudler), poljsko matew. Dr. Pretnar bo lahko v franc. slovar pod moulinet postavil: motič, namesto vrtača, obrtalo.

Medtem ko moji Papenhajmovci izbirajo v mežnariji, hočem reči menažeriji gorniških barvitih igrač, mi pomoli dobrodošlico nov znanec, takisto obrtnik:

"Vi ste gospod Obermlad?"

"Oberstar, Oberstar, saj vidite: v rokah sem že krumperstar!"

Stojim na cesti, zgrajeni 1894 proti Loškemu potoku kot nekako nadomestilo za promet, ki ga je Sodražici požrla 1893 kočevska železnica, ter opominjam dijake:

"Mislite ob Bistrici korenine pognati? Dve uri hoda imamo do Ribniškega majsta in dež se ponuja. Naprej zastava Slave!"

Moji junčki, to je mladeniči, skačejo po mlaki proti Zamostecu, kjer sta uzrla luč ali noč tega sveta kipar Fran Gorše in dr. Ivan Lovrenčič, marljiv v pisarni, pa tudi v psarni. Da ni bilo ondan njega, bi bili kmetje vzeli dva medvediča četveronogi materi izpred nosa. Eden del vasi, Grdi dol, ni tako nepogleden, da ne bi bil navdušil ljudskega barda za srčkane štirivrstičnice, ki se pričenjajo:

O ljubomili Grdi dol,
ti skrita dika naša,
k tebi moja srčna bol
se še dandanes povrača . . .

Kdor hoče prebrati celo pesem, naj seže po hektografiranem glasilu "Iz naše doline", ki ga izdaja podmladek Rdečega križa v Sodražici. Tu najdeš med celo vrsto folkloističnih prispevkov, kakršne bi prav toplo priporočal zbirati tudi po drugih krajih naše domovine, j a d o v a n k e "Kmetski blagor", kjer toži nepodpisan Zamoščan:

Enkrat suša, enkrat moča,
enkrat slana, enkrat toča,
enkrat mu je prazna fajga,
enkrat ta in druga žajfa,
enkrat vlada v hlevu kuga,
enkrat mu kaj druz'ga žuga . . .

Prenaglo smo prečkali potok, tako nam je ostala na desni znamenita božja pot in razglednik Nova Štifta, znana iz Jakličeve povesti "Poslednja na grmadi". Ne bodo videli kupole, ki jo je poslikal o. Farčnik, niti kapele s podobami napresnicami, tudi po sv. stopnicah se ne bodo klečeplazili. Sicer pa nemara ta ali oni misli kakor Gil Vicente (Floresta de Enganos), češ molitev je cvetje, dobra dela pa sad:

El rezar es como flores
Y flores las oraciones;
Y el fruto, dicen Doctores,
Las obras son los amores
Y no las buenas razones . . .

V ostalem pa imamo v bližnji Lipovšici gospoda, ki bo te dni za nos novo mašo bral.

Po vinaškem klancu, ki je bil do 1840 radi pripreg molzna kravica Vinaščanom, dospemo na grič, kjer stoji rodna hiša pokojnega dr. Ivana Prijatelja.

"No, Mica, kako kaj gre?"

"Noga mim' nogé!"

"So Prijatelji doma?" Mi bi malo pogledali, kje bo stal spomenik rajnemu profesorju."

"Fantina sta v Avstriji, stari so na njivi."

Ker smo trohico opeharjeni, povem našim romarjem zgodbo o čričku, ki so ga na povzdigo kislogroznih Vinic iskali tukajšnji domačini v Beli krajini, da bi skakal po jagodah in jih mečil: trapasti poslanec pa je prinesel otekline v nedrih, ker so ga opikale ose, kupljene kot murni.

Mahnemo jo kar po poljski poti, koder ne more za nami morebiten "pan Prašil", da bi nam kadil slavo pod nos. "Sušje pa ni suho", potrese eden Ljubljančanov tatrman, t. j. zgornji konec vodnjaške cevi. A tudi prosvetnih delavcev je dalo več, na pr. dva Lesarja, katerih eden je bil prvi katehet ljubljanske realke, in dr. F. Trdana. Kajpada, tolikšne žeje po naobrazbi ne razodeva kot Goriča vas, ki šteje 59 domov in ima živih 18 izobražencev s srednješolsko maturo poleg 10 zastopnikov visokošolske omike (Krajevni leksikon 1937).

Mimo Belega malina "gremo na Breže, kjer se povanca reže". Povančica iz narodne popevke, povalnica ali povitica (potica), gibanica, beganica, to je znamenje imovitosti. Tu premorejo tri učenjake, eden njih je L. Bevka, moj tovariš na I. r. gimnaziji v Ljubljani. Ta mi je rekel, da po Rešetarski dolini vsako selo drugače govori. Na tako bežnem pohodu tega ne zapaziš. Ob naši desnici stoji Jurjevica, krščena po nekdanjem davku, ki se je plačeval o sv. Juriju, pred njo pa cel niz kapelic križevega pota iz leta 1759.

V pomenku s šegavimi poljedelci sem iztaknil dekle iz Ravnega dola, ki mi je povedala, da se je ondi zatrl rod pravnika A. Luschina (umrl leta 1879). Posetiti nismo mogli raznih jam, lukenj ali rup, po katerih so imenovani rupniki (svoje dni se je tako reklo rudarjem, doseljenim iz Slovenije). Na vdrtino ali dno cika dalje naziv za kraj Dane, kjer je bil baje Kristus doma (K. je bil izdan). Z levico kažem proti Bregu: podrtine lamberškega grada, kjer je sejal novi nauk P. Trubar, izključen iz ribniške cerkve.

Naslednja postojanka, Gorenja vas, kjer je prikukal na svet pesnik, pisatelj, prevajalec, publicist, propovednik ali pridigar in dušni pastir Pucelj, se že čisto drži Ribniškega mejsta. Ribnica napravi kaj ugoden vtis na človeka ob prvem srečanju. To sem sprevidel na svojih "listmarnekih". Še lepša bi bila, da je niso Alahovi verniki 11 krat oplenili, na pr. 1469, 1559, itd. Njih ekskurzije, bolje: inkurzije, so naznanjali kresovi, tako pri Sv. Ani na Mali gori (939 m). Ker smo že v misel vzeli mohamedance, naj dodam, da se je Trubar 1567 tu sestal z ujetim hodžo in se dogovarjal z njim o prevajanju sv. pisma na moslemščino.

Medtem ko smo pri Podboju prebirali zlato knjigo, ki nam jo je prinesel na posredovanje lekarnarja Ančika ravnatelj meščanske šole, slikar in lutkar, sin mladinskega pisatelja Trošta,

James J. Bambrick, predsednik unije hišnih uslužbencev v New Yorku.

smo ugotovili, da so prihajali daleč zajemat učenost v deželi kuhalnic, mešalk, zajemalk, lentarjev, lesenih žic, žehtarjev in velnic. Med temi domačini daljinarji je bil tudi bodoči metnik Sonetnega venca, prvo to drug, drugo leto prvi po spehu.

V sühorobarski prestolnici okt. 1400 omenja 7razredna tinska šola. Vrhovec ugiblje, ni stala tu najstarejša gimnazija na Kranjskem. Cerkveno čino je Karel Veliki podredil gleju, "apostol Slovencev" Metodij II. jo je prepešačil, patriarhov namestnik je 1363 prejel slov Erzpriester, respreštar.

Premalo časa je bilo, da bi stopili v rojstno vas jezikoslovca S. Škrabca, namreč v Hrvate, nazvano prejkone po začetnih Hrovatu, kakor je poimenovan po ustanovniku Goriča vas, ljudski razlagi zdaj "goreč". Goreča ne more biti, saj ima liko, da si je ta v krasu izdelal 7 požiralnikov. Še dosti manj za zlet k okamenelim Potonom, t. zv. Ribniškim svatom, smo jih leposlovno obdelovali različni perosuki, na zadnje tel Trdan iz Zadolja.

Ako te kedaj, mladi brat, noga zanese preko Slanikove že in te ondi nagovori črnuh ribniško, nikar preveč osupni, kakor je po svojem koncertu v Clevelandu peveč Šubelj, ko ga nagovorila v Škrabčevem narečju dva šobasta zamorca. "krepki in koristni kvas" obrtne dolenjske krajine" spušča po vsem svetu. Da ni Drek (raçan) pritresel krepirja iz čilega Peruja, bi bil storil kak krošnjak iz retovarske doline. Po Dolenjskem ga pred 150 leti zatrosili ribniški lončarji.

Ali ste že naročili Prosveto? Mladinski list svojemu prijatelju, edini dar trajne vrednosti, kot tudi sorodniku v domovino? Tudi za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto kdo prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cene listu Prosveta je:

Združ. države in Kanado. $6.00		Za Cicero in Chicago je....$7.50	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	4.50
2 tednika in	3.60	2 tednika in	3.50
3 tednike in	2.40	3 tednike in	2.50
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.50
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je.....$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva st.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva st.....

3).....Čl. društva st.....

4).....Čl. društva st.....

5).....Čl. društva st.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....